

'De ruimte van Christus is altijd voor iedereen verrassend'

Hardop denkend formuleert Wim Vermeulen, missionair predikant in Utrecht (Jacobikerk), halverwege het gesprek in een notendop zijn ambtsopvatting. 'Daar ben ik op uit: om mensen binnen te leiden in de ruimte van Christus. Want die werkelijkheid is altijd voor iedereen, binnen en buiten de kerk, verrassend. Ze overstijgt onze kleine koninkrijkes, onze hokjes en ons gedoe.'

Wim (38) werkte 8 jaar als docent godsdienst en geschiedenis op een reformatorische middelbare school. Toen werd hij predikant. Eerst vijf jaar op een dorp, de laatste vier jaar in de stad. Hij ziet zijn cv in één perspectief. 'In Goudriaan-Ottoland heb ik altijd gezegd dat ik blij was met mijn onderwijservaring; hier in Utrecht denk ik: zonder de ervaring in die twee gemeenten had ik aan mijn huidige taak en roeping nooit kunnen beginnen.'

Nooit weg natuurlijk, een dominee met onderwijservaring.

'Het helpt bij de catechese als je de kunst verstaat om dichtbij jongeren te komen. Op een gegeven moment had ik in Goudriaan-Ottoland wel 70 catechisanten. Van de 40 catechisanten in Goudriaan, kwam ongeveer een derde uit niet-kerkelijk-meelevende gezinnen. Het dorp telde één school en één kerk, verder was er weinig 'concurrentie' van andere voorzieningen. Voor de kinderen van de groepen 6 en 7 was er een club van de kerk, 'De opstap'. Daar gingen zo ongeveer alle kinderen uit die leeftijdscategorie naar toe. Die lichten stroomden automatisch gezamenlijk door naar de 'Follow Me'-catechisatie. Als je niet ging, moest je je daar bij wijze van spreken voor verantwoorden. De catechisatie liep door tot de eerste jaren van de middelbare schoolleeftijd. Bij het derde jaar, als ze 15 jaar waren, werd het spannend. De kinderen die niet van huis uit naar catechisatie hoefden, haakten dan meestal af.'

Een missionaire kans.

Uiteraard. Al is er in de Alblasserwaard nog wel veel volksgeloof en religieus besef...

Het lijkt me een uitdaging om het evangelie zo te vertalen dat het voor elk kind te volgen is, ongeacht de achtergrond. Heel wat anders dan, laten we zeggen, de leerlingen van een refo-school.

'Het was zeker een opdracht, maar ook al lijkt het misschien gek om te zeggen: ik denk dat de catechisatie er niet heel anders had uitgezien als er louter kinderen van de kerkelijke gemeente zouden zijn geweest. Als het Evangelie ter sprake komt, is het voor *iedereen* verrassend. Bij de scholieren op de refo-school moet je iets 'afpellen', zodat ze het 'als nieuw' kunnen horen. Ze liepen vast in allerlei dogmatische schema's en uitverkiezingstheologieën. "Waar zou ik me nog druk over maken? Het ligt toch vast wie er zalig wordt..." Het is een uitdaging om hen te laten ontdekken dat het Evangelie je uitnodigt om een *ruimte* binnen te gaan. Maar dat geldt net zo goed voor de 'buitenkerkelijke' kinderen op het dorp.'

Het is trouwens een mooi positief voorbeeld van een volkskerkstructuur.

'Ja, maar je kunt jezelf er ook te snel rijk mee rekenen. De situatie riep ook nieuwe vragen op, want de grens tussen kerk en niet-kerk is eigenlijk heel diffuus. Iedereen hoort erbij, was de gedachte. "We willen kerk-zijn voor het dorp". Dan stelde ik de vraag: wat máákt dat ze erbij horen? Dat ze hier wonen? Dat het ook gewoon aardige mensen zijn? Dat hun kinderen op dezelfde school zitten? Of

heeft het iets met Christus te maken? De volkskerk kan ook helemaal opgaan in de sociale verbanden.

De niet-kerkgangers van het dorp spraken soms over de kerk als 'de club waar ik niet bij hoor'. Daar zat ook nog wel eens een verborgen verlangen onder: 'Ik zou er wel bij willen horen, maar ik durf het niet...' Dat kon vastzitten op kleinigheden. Om een voorbeeld te noemen: In Goudriaan kom je aan de voorkant de kerk binnen. Frontaal dus. Iedereen ziet je, ongezien naar binnen schuifelen gaat niet. Ik ken mensen voor wie dat reden was om nooit te gaan. En er waren, zoals op zoveel plaatsen, de verhalen over een ouderling die iets doms had gezegd, of nare jeugdervaringen over betaalde en onbetaalde zitplaatsen. Op het dorp heb ik kennis gemaakt met de vloek en de zegen van de volkskerk. Vaak heb ik in gesprekken met dorpsgenoten gedacht: De kerk is niet wat jij denkt dat ze is. Laat me proberen het nog eens uit te leggen en laat je verrassen: de kerk is de ruimte van Christus, waar binnen- en buitenkerkelijken, refoschool- en volkskerkkinderen naar toe geleid moeten worden. Dat vind ik ook hier in Utrecht de brede en universele uitdaging van het ambt: mensen binnenleiden in de ruimte van Christus. Als mensen – ongeacht hun achtergrond - die ruimte ontdekken, dan ben ik gelukkig. Ik zoek steeds naar dat overstijgende perspectief. In de kerk gaat het over een werkelijkheid die onze kleine koninkrijkes, onze hokjes en ons gedoe te boven gaat. Het betekent ook: je angsten verliezen. Of op z'n minst: proberen daarbij te komen.'

Dat is een continue lijn in je predikantschap. Op welke punten zie je verschuiving of ontwikkeling? Lees je nog weleens je preken uit de beginjaren?

'Door onze werkverdeling hier in Utrecht (tussen de gemeentepredikant en de missionaire predikant) maak ik hier minder preken die ik mee kan nemen naar gastgemeenten dan in mijn vorige bestaan. Ik heb zodoende een kleiner arsenaal waar ik uit kan putten. Als ik ergens gastvoorganger ben wil ik daarom nog weleens teruggrijpen op oude preken. Met steeds meer aarzeling overigens, want de nieuwste preken uit Goudriaan en Ottoland zijn inmiddels minstens vier jaar oud. Als ik ze doorlees, merk ik dat ik compacter ben gaan preken. Het aantal woorden ging van gemiddeld 2800 naar 2200 woorden, terwijl de preken niet perse korter duren. Ik ben dus ook rustiger gaan spreken. Kernachtiger ook. Ik weet de drang naar volledigheid beter te weerstaan en kom sneller tot mijn punt.'

Zijn er inhoudelijk veranderingen, ontwikkelingen? Volg je het rooster?

'Een vast leesrooster heb ik nooit gevolgd, wel heb ik altijd voor een lectio continua gekozen. Voor elke jaarcyclus koos ik in ieder geval één evangelie, één boek uit het Oude Testament en één brief. Tot nu toe heb ik me nog niet aan de grote Paulusbrieven gewaagd; wel Efeze, Filippenzen, Kolossenzen, Galaten en de eerste Petrusbrief. Die neem ik dan integraal door. Bij de evangeliën is dat lastiger, dan moet je selecteren. Wel koos ik elk jaar een ander evangelie. In de periode na de zomer tot advent preek ik uit het Oude Testament. De lectio continua voorkomt dat je alleen preekt over je persoonlijke favoriete passages. Daardoor krijg je thema's aangereikt. Bij doop- en avondmaalsdiensten wijk ik alleen bij hoge uitzondering af van de voortgaande lezing. Het hoeft ook meestal niet. Dat vind ik een goed teken. Het zegt iets over de diepe bijbels-theologische verworteling van doop en avondmaal in de Schrift. Allerlei thema's zijn ermee te verbinden: vreemdelingschap, vernieuwing, trouw, ga maar door. Gisteren nog een doopdienst over het afleggen van het oude en het aantrekken van een nieuw kleed. En: 'Bedroeft de Heilige Geest niet, die je verzegeld heeft tot de dag van de verlossing.' Efeze 4, was toevallig net aan de beurt. Als ik tijdens de preekvoorbereiding een liturgie maak en ik merk dat er gemakkelijk enkele Psalmen 'oppoppen', dan ervaar ik dat als een bevestiging dat ik een goed bijbels-theologisch spoor te pakken heb. Gisteren nog, Psalm 30: 'Gij schonk mij dit nieuw bestaan/het donker doodsrijk met zijn

dreiging/werd tot een schaduw die voorbij ging'. En 'Mijn rouwkleed hebt Gij weggedaan/een vreugdekleed deed Gij mij aan'. Als ik daarentegen lang moet zoeken naar een lied dat past, dan is dat een veeg teken. Dan moet ik nog weer eens kijken: zit ik wel goed?'

Je preekt minder, maar door de volle agenda heb je niet per definitie meer tijd voor een preek.

'Ik maak ietsje minder nieuwe preken ja. Het is *anders* druk; drukker in mijn hoofd. De vraag is vooral: Hoe parkeer ik alles wat er op mij af is gekomen? Voor preek en liturgie reserveer ik standaard vier dagdelen. Een dagdeel op maandag, een dagdeel op dinsdag en de hele donderdag. Woensdag is de incubatietijd, dan zit de exegese in mijn hoofd. Ik zoek een 'draadje' om aan te gaan trekken en om dat te vinden, heb ik vaak een 'derde stem' nodig. Standaard raadpleeg ik de registers van Noordmans en Miskotte, vaak ook wel Brueggeman, Barnard, Iwand, de Kruijff en Koopmans. Gek genoeg helpt de *Predigthilfe* van Barth me zelden. Verder luister ik regelmatig preken van collega's. Met name het beluisteren van preken van een aantal oudere collega's heeft mijn ontwikkeling beïnvloed. Preken van Dick van der Linde en Andries Zoutendijk, onder andere. Met name bij Dick had ik het gevoel dat van zijn aanpak te leren viel. Hij koos vaak een narratieve introductie van zijn preek, een verhaal uit het leven gegrepen. Dat heb ik ook gedaan en soms kies ik er weer voor. Het helpt me om van een tekst bij de preek te komen. Er moet een linkje zijn naar het dagelijks leven. Daar zoek ik ook naar in meditatieve literatuur. Dat vind ik ook in de preken van Sam Wells, die jammer genoeg niet zo'n veelomvattend oeuvre heeft als Noordmans. Hij trekt geen eenvoudige lijntjes ('dit heb ik gelezen en nu weet ik wat ik morgen op het werk moet doen') maar weet wel, met name in de preken uit z'n tijd op Duke University, existentiële lagen aan te boren en hij doet dat op zo'n manier, dat hij de menselijke maat in het oog houdt. Diepgaand, maar toch toegankelijk. Does God heal?, The naked truth, I want to know Christ en Can we talk waren eyeopeners voor me. Allemaal op YouTube te vinden trouwens.'

'Op de kansel zie ik mezelf vaak in de rol van een gids – op het gevaar af dat lezers nu denken aan een museum.... Je bent gids, die hoorders ergens op attendeert. 'Kijk hier, kijk daar. En dat is....' Zo lopen we in een preek vier of vijf ruimtes door en dan hoop ik maar dat er altijd wel voor iedereen iets bij zit.'

'Wij leerden preken aan de hand van een 'focus' en een 'function', maar dat heb ik eerlijk gezegd nooit gedaan. Het was me veel te schematisch, veel te precies. Ik snap dat het niet alle kanten op moet waaieren. Ik schrijf een schets, die meestal vijf onderdelen bevat: een in- en uitleiding en drie structurerende elementen. De gedachtestroom komt het best op gang als ze logisch gegroepeerd zijn, als ik zie dat de tekst een weg met me gaat, me meeneemt. Dan hoef ik er geen thema aan te ontfutselen, maar dan dient het zich vanzelf aan.'

'De hermeneutische stap vind ik de moeilijkste fase in het preekproces. Dat is trouwens iets anders dan de sprong 'van toen naar nu'. Alsof de Bijbel bij voorbaat het boek is van 'toen en daar' en dat wij met pijn en moeite een ingewikkelde brug moeten slaan naar 'hier en nu'. Ik ben niet zo van 'De Boodschap en de Kloof'. Mijn vooronderstelling is wel dat de boodschap ergens moet gaan resoneren. De vraag is dus niet zozeer óf die resoneert, maar wáár resoneert die maximaal, bij hoorders. Waar opent zich hier een luikje naar de ruimte van Christus? Daar zoek ik naar.'

Daar keren we steeds bij terug. Kun je die 'ruimte' eens nader omschrijven?

'Goeie vraag ja. Voor je het weet wordt het net zo'n term als 'joods-christelijke samenleving' of nog erger 'economische groei'. Met 'de ruimte van Christus' bedoel ik denk ik in de eerste plaats een

sfeer. 'Waar de Geest van de Heer is, daar is vrijheid' is een tekst die dan meteen bij me naar boven komt. Of *The Kingdom of God is justice and peace and joy in the Holy Spirit* (Romeinen 14:17) dat me als Taizélied altijd erg raakt. Als dat gebeurt – in een ontmoeting, in de liturgie, in gebed, in de woorden van iemand die met gezag spreekt of schrijft – ben je denk ik dicht bij wat je *presentia realis Christi* zou kunnen noemen. Christus die zich manifesteert als de Levende in het hier en nu. Die insteek relateert elke context en ieders komaf. Je zoekt in alle diversiteit naar een *common ground*. De ruimte van Christus heeft een overstijgend en overtuigend karakter. Om het concreet te maken: vorig jaar nam collega Andries Zoutendijk afscheid van de Jacobikerk. Als zo'n 'boom' na meer dan 25 jaar plaatsmaakt, bloeit er van alles op, daar kun je op wachten: conservatieve en progressieve, inclusieve en exclusieve bloempjes. Dat is allemaal mooi, maar het is een opgave om alles en iedereen wel bij elkaar te houden. Dat kan alleen als je een gezamenlijk, overstijgend perspectief weet te benoemen. Om het nog concreter te maken: De Jacobikerk heeft vrouwelijke ambtsdragers; recent hadden we een gemeenteavond over de wenselijkheid van vrouwen op de kansel. Op zo'n avond merk je: er zijn voorstanders die zich van zeer wereldse argumentaties bedienen, maar er zijn meer behoudend-conservatieven die net zulke wereldse argumenten naar voren brengen. Als je zo'n vraagstuk dan relateert aan de ruimte van Christus, geeft dat iedereen huiswerk. Ik zie het als mijn taak om die ruimte benoemen en ertoe op te roepen om elkaar daarnaartoe mee te nemen. Mensen als Sam Wells en Rowan Williams kunnen dat goed. Zij weten voorbij aan het gekrakeel, aan de veiligheid, het comfort, voorbij aan het modieuze en gemakkelijke iets overstijgends te benoemen.'

Laten we terugkeren naar het preek(voorbereidings)proces. Stil worden is een opgave, zeg je, want het is vaak 'druk in je hoofd'.

'Predikantschap is één grote zelfconfrontatie en dus niet voor bange mensen. Maar diep van binnen weet ik dat ik eigenlijk best een bang jongetje ben. Ik kan heel snel geïmponeerd raken. En dan niet door één, maar door twintig stemmen. De ochtendkrant, de mensen die ik spreek, die iets van me vinden, de actualiteiten van radio en tv..... Ik lees geen krant meer 's morgens, want dan ben ik om 9.00 uur al door mijn mentale energie heen. In Goudriaan-Ottoland kon ik het allemaal over me heen laten komen. Daar was de luwte van de Gouw, heb ik daar vaak grappend gezegd. Vanuit de luwte trekken de Hobbits de echte wereld in, maar ze keren er wat graag weer naar terug. Hier in Utrecht moet ik uit zelfbescherming grenzen stellen, omdat ik er anders aan onderdoor ga. Wie zegt dat ik actualiteitenprogramma's moet volgen? Wie zegt dat ik actief moet zijn op social media? Ik heb nooit op Twitter gezeten, ben vorig jaar bewust gestopt met Facebook. Ik moet wél praten, de hele week door; pastoraat voedt het predikantschap'.

Hoe kom je mensen meer langszij?

'Ik heb altijd geprobeerd om tochtgenoot te zijn van gemeenteleden. Dat heb ik in de Alblasserwaard geleerd. Zoals ik al zei: ik had nooit in Utrecht predikant kunnen zijn, als ik niet eerst in Ottoland en Goudriaan was geweest. Daar ben ik me gaan afvragen: wat betekent het eigenlijk als je zegt dat je dicht bij mensen wilt staan? In de kerkenraden had ik trouwens een paar bijzondere voorbeelden. Er waren daar ambtsdragers die in huizen en op erven kwamen waar verder niemand meer durfde te komen. Diep respect. Ook werd ik al best wel uitgedaagd om na te denken over de secularisatie, over de vraag: waar moet het heen met de kerk? De grote thema's waren dichtbij, maar: in een relatieve luwte. Er was daar bijvoorbeeld nooit heel veel moeite om ambtsdragers te vinden voor de kerkenraad. Wel een beetje. En dan vooral goede pastorale ouderlingen. Die worden steeds zeldzamer. Toen dacht ik al: daar moeten we het dus over hebben met elkaar.'

'In de Jacobikerk zitten veel mensen die moeten leren om christen te zijn zonder dat er een sociale bedding is die dat op de één of andere manier ondersteunt. Ze staan op de wind, om niet te zeggen, *op de tocht*. Ik voel daar veel verwantschap mee, omdat ik dat de afgelopen jaren ook zelf aan den lijve ondervonden heb. Als gezin hebben we best heel pittige jaren achter de rug. In 2015 hadden we in één jaar een verhuizing, begon ik aan nieuw werk, kregen een kind én moesten we inburgeren in de stad. Dat doe ik liever niet nog een keer zo. Dat we het desondanks gered hebben.... Ik doe er niet zo snel vroom over, maar.... we zijn gewoon geholpen. We kregen mensen op ons pad gestuurd, christenen en seculieren, uit de kerk, uit de buurt. Theoloog des Vaderlands Stefan Paas vertelde onlangs in een interview over zijn verhuizing destijds van Veenendaal naar Amsterdam. "Ik had het gevoel dat alle geestelijke bronnen opdroogden. Alle vanzelfsprekendheden waren een paar jaar weg. Het contact met God was doorspekt met twijfels." Ik herkende dat meteen. Natuurlijk zegt het ook veel over jezelf en over je komaf, maar ons heeft het aarden hier heel wat gekost.'

'Ik zie hetzelfde bij anderen. Ik zie gemeenteleden die opgaan in alles wat de stad te bieden heeft, films, muziek, cultuur, debat. Ze zuigen van alles op en kunnen overeind blijven. Ik vind dat op zich al een hele prestatie. Anderen zie je binnen de stad hun bubbels opzoeken, omdat ze het anders niet vol zouden houden. De Jacobikerk wordt dan voor hen de bubbel, als een 'schuilplaats voor de storm'. Daar kan ik begrip voor opbrengen. Er zijn ook nog gemeenteleden die helemaal niet het idee hebben dat het stormt. Gek genoeg kan ook dát vrij gemakkelijk. Als je op zondagmorgen met 500 m/v in de kerk zit en het voelt goed. Dan denk je: Secularisatie? Storm? Hoezo?'

Waar veel andere gemeenten te maken hebben met 'het gat van de kerk', de ontbrekende generatie 20-45 jarigen, is dat in de Jacobikerk niet zomaar aan te wijzen. Hoe staat het met de innerlijke secularisatie – waar in toenemende mate aandacht voor komt?

'Die is ook hier met de handen te tasten. Twee jaar terug zei iemand uit de leiding van de Alphacursus tegen me: "Wim, komend seizoen doe ik niet meer mee. Ik heb onvoldoende geloof om dit nog te kunnen doen." Samen met een aantal anderen zijn we toen de gesprekskring 'In dubio' begonnen. Een soort platform om geloofsvragen ter sprake te kunnen brengen als het allemaal een beetje heel ingewikkeld dreigt te worden. Het eerste jaar waren er meteen twaalf deelnemers. Ze vertelden elkaar waarom ze hadden gereageerd op het bericht over de start van deze kring. Er kwam heel veel op tafel aan levensverhalen, geloofsontwikkeling, vertwijfeling, verwarring. Ze werkten aan opdrachtjes: Beschrijf je levenslijn. Waar zitten de schuivende panelen? Wanneer ben je anders gaan denken en waar kwam dat door? Welke vragen leefden altijd al op de bodem van je ziel?'

'Het tweede jaar, het afgelopen seizoen, lasen we 'De nacht van de biechtvader' van Tomás Hálik. In elk geval twee deelnemers gaven na afloop aan dat ze hadden ontdekt dat ze niet God waren verloren, maar een bepaald beeld van Hem. Ze hebben Hem op een nieuwe manier leren kennen. Minder vastomlijnd en tegelijk duidelijker. Ik merk bij mezelf ook dat ik vaker de term 'mysterie' gebruik. Vroeger ben ik *wars* geweest van die term, nu gebruik ik hem vaker, hoewel ik er zuinig mee blijf. Want mysterie kan heel comfortabel zijn en dat is het voor mij allerminst. Het is een term die bol staat van verlangen. Het is voor mij verbonden met Filippenzen, waar Paulus zegt: Ik wil Christus kennen en de kracht van zijn opstanding ervaren – Er staat niet: ik kén Christus al. En dat zegt *Paulus* dus hè! Hálik is een profetische stem in onze tijd. Niet iedereen houdt van zijn boeken, maar ik ken mensen hier in de kerk voor wie zijn werk heel behulpzaam is en die misschien nu pas echt gaan geloven. Het is heftig, want er zijn ook mensen die de stap naar een nieuwe manier van geloven niet maken en die je de boot ziet missen. Dan kan ik alleen maar hopen op een gesprek, om te proberen bij de ruimte van Christus te komen.'

Zijn er bijbelgedeelten die op een nieuwe manier tot je zijn gaan spreken, in jouw context?

‘De ballingschapsliteratuur is hier belangrijk voor me geworden. Het begin van Ezechiël vooral. Israël is ontworteld, verdreven uit de vertrouwde context. In Babel denkt men: God dienen is hier volstrekt een onmogelijkheid. Maar, juist dáár, ver van huis, komen ze erachter dat God veel groter en machtiger is dan de gedomesticeerde stamgod die ze van Hem hadden gemaakt. Dat is volgens mij wat je ook vandaag ziet, óók in de reformatorische gezindte. We hebben Hem véél kleiner gemaakt dan Hij is. Hij past in 100 vragen en antwoorden. Mijn preek van gisteren eindigde ongeveer zo: “Waarom mag je de Geest niet bedroeven? Omdat de Geest je in de ruimte stelt. Als je de Geest bedroeft, ben je bezig jezelf op te sluiten in een muf hok. De kerk is geen muf hok; ze is de ruimte van de Heilige Geest”.’

‘Dat fascinerende visioen van die wagenwielen in het begin van Ezechiël wil Israël duidelijk maken dat God veel groter is dan hun gereduceerde beeld van Hem. Wij zitten hier in de Domstad, *Deus optimus maximus*, God-altijd-groter. Aan mensen die me zeggen dat ze hun geloof hier verliezen, ben ik geneigd te vragen: “Zou het kunnen dat je een bepaalde *gestalte* van geloven verliest?” Je raakt een ‘ingesnoerd’ beeld van God kwijt. Een manier van geloven waarbij je dacht dat je God wel begreep. Ik zit zelf ook op dat punt, dáárom kan er ook voor anderen zijn, denk ik. Het is de confrontatie met een bepaald beeld van God. Alle vanzelfsprekendheid is weg. Dat voelt heel eng.’

Je beschrijft eigenlijk een paradoxale beweging. Je moet je afschermen tegen allerlei stemmen die je imponeren. Tegelijk wil je je maximaal openstellen, om je telkens opnieuw te laten imponeren door de ruimte van Christus, de grootheid van God...’

‘Het hele leven is paradoxaal. Het geloof leeft van paradoxen, want diezelfde God-altijd-groter komt naar me toe in brood en wijn. De incarnatie wordt weer een bizar wonder. Het christelijk geloof is paradoxaler voor me geworden. Maar ik heb wel de indruk dat ik daardoor dichterbij de kern kom. Gistermiddag was ik voor het eerst sinds lange tijd weer eens als kerkganger in de Jacobi. Laatste zondag voor de vakantie, ik zat er doodmoe te zijn, maar werd geraakt. We zongen een lied dat ik zelf nauwelijks nog op de liturgie durf te zetten, vanwege de negentiende-eeuwse taal. *Het leven is: een kruisbanier door goed’ en kwade dagen, gescheurd, gevlekt ontvallen schier, kloekmoedig voorwaarts dragen. Men tuimelt wel en wonden krijg men dikwijls, dicht’ en diepe... het leven is: de kruisbanier tot in Gods handen dragen.* Dat onderstreept precies wat ik wil zeggen. Dominee zijn is ook gewond raken. Maar dan wel: je door de goeie dingen laten raken. En niet door zomaar alles wat zich aandient. Dat vind ik zo kenmerkend voor onze tijd: er lekt veel energie weg naar *nonsens*.’

Je spreekt over de ruimte van Christus die altijd voor iedereen iets verrassends heeft. Dat contrasteert nogal met het beeld van de gedomesticeerde God.

‘Geloven is het gaan van een weg: je weet niet wat er achter de volgende bocht te zien is. De ene keer beangstigt je dat, de andere keer verrast het je, een derde keer word je overrompeld: wow, wat is dit...? De gereformeerde orthodoxie heeft in de praktijk vaak iets fixerends. En als dat niet meer *matcht* met de levenservaring van mensen, dan is het gauw gebeurd. Bijvoorbeeld als we denken: wij weten welke weg God met mensen gaat, hoe God een mens bekeert. Het is natuurlijk blasfemie om te veronderstellen dat we weten hoe God is en hoe Hij werkt. Maar op de een of andere manier zijn we blasfemischer dan we ooit voor waar willen hebben. De goddeloosheid hult zich zomaar in zeer orthodoxe jasjes. Het vervelende is dat dat type denken hier in de Jacobikerk vaak niet heel gearticuleerd aanwezig is, maar het sluimert wel ergens op de bodem van het hart van veel gemeenteleden: Je weet eigenlijk allang waar je met God aan toe bent. Alle verrassing is er bij voorbaat uit. Dus de uitdaging van het leven zit niet in het geloof. De verrassing moet van je vakantie komen, of van je volgende carrièrestap... Maar als je ontdekt dan geloven betekent: een weg gaan met Christus en telkens weer naar zijn ruimte worden geleid – verkwikkend, beangstigend,

vertroostend, verschrikkend, etc. – dan is er winst geboekt. Dan verleg je ook de aandacht van de hot issues, thema's als schepping-evolutie, homoseksualiteit, etc. Dat is ook Wells, trouwens: het christelijk geloof is niet primair een kwestie van standpunten, maar je gaandeweg door Christus te laten vormen. Al improviserend.'

Wat zou je vanuit je ervaringen tot collega's willen zeggen?

'In de Jacobikerk komen veel jonge mensen die gepokt en gemazeld zijn in de *Biblebelt* en die zich het christelijk geloof op een nieuwe manier moeten leren toe-eigenen, zonder de bewarende sociale structuren van gezin, familie en school, die wél aanwezig waren in de dorpen waar ze opgroeiden. Ik vind het van stadse arrogantie getuigen om te zeggen dat dorpsdominees moeten leren van ervaringen in de grote stad. Alsof alleen hier het echte leven gebeurt. Daar moet ik niets van hebben. Maar ik wil wel de vraag opwerpen: zouden mensen kunnen worden voorbereid op de overgang van de Veluwe, de Krimpenerwaard, van plaatsen als Barneveld, Veenendaal, Rijssen of Ede, naar de stad? Kun je mensen leren om staande te blijven zonder de bewarende sociale bedding? Kun je voorsorteren om op een 'onvanzelfsprekende' manier over God te leren spreken? Die onvanzelfsprekendheid geldt in Utrecht net zo goed als op de *Biblebelt*, maar daar wordt ze vaak nog verhuld. Wat ik tegen mezelf zeg zou ik ook tegen collega's willen zeggen: Koester geen vanzelfsprekendheden. Spreek eens wat realistischer over God.'

Heb je Areopagus nog wat mee te geven?

'Ik ben wel benieuwd welke wegen de organisatie de komende tijd inslaat. Er komt een publicatie over het preekvoorbereidingsproces aan, begreep ik. Daar zie ik wel naar uit. En hoe dat verstevigen van het bondgenootschap tussen prediker en hoorder concreet gemaakt wordt, daar ben ik ook wel heel benieuwd naar. De preek begint, denk ik soms, te lijken op het basisonderwijs. Dat was ooit bedoeld om lezen, schrijven en rekenen te leren, en nog een paar dingen, maar nu wordt het één na het ander over de schutting gekieperd. Bekwame onderwijzers die ik ken, zie ik eronder zuchten. In onze traditie dreigt met de preek hetzelfde te gebeuren. Die moet in z'n eentje ongeveer doen wat in andere tradities verspreider ligt. Over de liturgie en het avondmaal bijvoorbeeld, of de *worship*. Daar kan de preek gewoon allemaal niet aan voldoen en dat zie ik op steeds meer plekken gaan wringen. Ik ben ook heel benieuwd hoe we daar in de toekomst mee om zullen gaan. Of ik een voorzet wil geven? Nou, vooruit. Van hippe *worship* verwacht ik niet zoveel. Wat mij betreft trekken we wel het been van het sacrament er weer wat nadrukkelijker bij. Als de katholieken nou eens beter gaan preken en de protestanten het sacrament serieuzer gaan nemen, dat zou toch geweldig zijn?'

Koos van Noppen